

Bruxelles, 11 iulie 2023
(OR. en)

11144/1/23
REV 1

ECOFIN 669
UEM 203
SOC 495
EMPL 346
COMPET 690
ENV 769
EDUC 282
RECH 314
ENER 405
JAI 915
GENDER 146
ANTIDISCRIM 140
JEUN 184
SAN 421

NOTĂ

Sursă:	Secretariatul General al Consiliului
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Nr. doc. ant.:	11144/23
Nr. doc. Csie:	COM(2023) 614 final1
Subiect:	RECOMANDARE A CONSILIULUI privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei

În continuare, se pune la dispoziția delegațiilor proiectul de recomandare a Consiliului sus-menționat, astfel cum a fost discutat de Consiliu și de Consiliul European, pe baza Recomandării Comisiei COM(2023) 614 final.

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din ...

**privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2023 și care include un aviz al
Consiliului
privind Programul de stabilitate al Letoniei**

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121
alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea
supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice¹, în special
articolul 5 alineatul (2),

având în vedere Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din
16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice², în special
articolul 6 alineatul (1),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

¹ JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

² JO L 306, 23.11.2011, p. 25.

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

- (1) Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului³, care a instituit Mecanismul de redresare și reziliență (denumit în continuare „mecanismul”), a intrat în vigoare la 19 februarie 2021. Mecanismul oferă statelor membre sprijin financiar pentru implementarea reformelor și a investițiilor, dând astfel un impuls bugetar finanțat de Uniune. În concordanță cu prioritățile semestrului european, mecanismul contribuie la o redresare economică favorabilă incluziunii și la implementarea unor reforme și investiții sustenabile, care stimulează creșterea, în special reforme și investiții pentru a promova tranziția verde și tranziția digitală și pentru a face mai reziliente economiile statelor membre. De asemenea, mecanismul contribuie la consolidarea finanțelor publice și la stimularea creșterii economice și a creării de locuri de muncă pe termen mediu și lung, la îmbunătățirea coeziunii teritoriale în cadrul Uniunii și la sprijinirea continuării punerii în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale. Contribuția financiară maximă pentru fiecare stat membru acordată în cadrul mecanismului a fost actualizată la 30 iunie 2022, în conformitate cu articolul 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2021/241.

³ Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

- (2) La data de 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat Analiza anuală a creșterii durabile pentru 2023, care marchează începutul semestrului european din 2023 pentru coordonarea politicilor economice. La data de 23 martie 2023, Consiliul European a aprobat prioritățile Analizei anuale a creșterii durabile pentru 2023, care sunt axate pe cele patru dimensiuni ale sustenabilității competitive. Totodată, la 22 noiembrie 2022, Comisia a adoptat, pe baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011, Raportul privind mecanismul de alertă pentru 2023, în care a identificat Letonia ca fiind unul dintre statele membre care pot fi afectate de dezechilibre sau care pot fi în pericol de a fi afectate de dezechilibre și pentru care va fi necesar un bilanț aprofundat. La 24 februarie 2023, Comisia a adoptat, de asemenea, un aviz privind proiectul de plan bugetar pentru 2023 al Letoniei. Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro și o propunere de raport comun pentru 2023 privind ocuparea forței de muncă, care analizează punerea în aplicare a orientărilor pentru politicile de ocupare a forței de muncă și a principiilor Pilonului european al drepturilor sociale. Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro⁴ (denumită în continuare „Recomandarea pentru 2023 privind zona euro”) la 16 mai 2023 și Raportul comun privind ocuparea forței de muncă la 13 martie 2023.
- (3) Deși economiile Uniunii dau dovadă de o reziliență remarcabilă, contextul geopolitic continuă să aibă un impact negativ. Întrucât Uniunea susține cu fermitate Ucraina, agenda de politică economică și socială a Uniunii se axează pe reducerea pe termen scurt a impactului negativ al șocurilor energetice asupra gospodăriilor și întreprinderilor vulnerabile, precum și pe menținerea eforturilor de realizare a tranziției verzi și a celei digitale, de sprijinire a creșterii durabile și favorabile incluziunii, de protejare a stabilității macroeconomice și de creștere a rezilienței pe termen mediu. De asemenea, agenda Uniunii se axează în mare măsură pe creșterea competitivității și a productivității Uniunii.

⁴ Recomandarea Consiliului din 16 mai 2023 privind politica economică a zonei euro (JO C 180, 23.5.2023, p. 1).

- (4) La data de 1 februarie 2023, Comisia a publicat o comunicare intitulată „Un plan industrial al Pactului verde pentru era cu zero emisii nete” (denumită în continuare „Planul industrial al Pactului verde”) în scopul de a spori competitivitatea industriei cu zero emisii nete a Uniunii și de a sprijini tranziția rapidă către neutralitatea climatică. Planul completează eforturile desfășurate în prezent în cadrul Pactului verde european și al REPowerEU. Planul urmărește, de asemenea, să asigure un mediu mai favorabil pentru extinderea capacității Uniunii de producție a tehnologiilor și a produselor cu zero emisii nete care sunt necesare pentru a îndeplini obiectivele ambițioase ale Uniunii în materie de climă și să asigure accesul la materiile prime critice relevante, inclusiv prin diversificarea surselor de aprovizionare, exploatarea adecvată a resurselor geologice din statele membre și maximizarea reciclării materiilor prime. Planul industrial al Pactului verde este articulat în jurul a patru piloni: un mediu de reglementare previzibil și simplificat, acces mai rapid la finanțare, îmbunătățirea competențelor și comerțul deschis pentru lanțuri de aprovizionare reziliente. La data de 16 martie 2023, Comisia a publicat și o comunicare ulterioară intitulată „Competitivitatea pe termen lung a UE: perspectiva după 2030”, care este structurată în jurul a nouă factori determinanți care se susțin reciproc și în care Comisia își propune să acționeze în direcția instituirii unui cadru de reglementare care să stimuleze creșterea. Comunicarea stabilește priorități de politică ce vizează să asigure în mod activ realizarea de îmbunătățiri structurale, efectuarea de investiții bine direcționate și adoptarea de măsuri de reglementare pentru competitivitatea pe termen lung a Uniunii și a statelor sale membre. Recomandările de mai jos contribuie la abordarea acestor priorități.
- (5) În 2023, semestrul european pentru coordonarea politicilor economice continuă să evolueze în concordanță cu punerea în aplicare a mecanismului. Implementarea integrală a planurilor de redresare și reziliență rămâne esențială pentru îndeplinirea priorităților de politică din cadrul semestrului european, întrucât planurile respective abordează toate recomandările relevante specifice fiecărei țări emise în ultimii ani sau un subset semnificativ al recomandărilor respective. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019, 2020 și 2022 rămân la fel de relevante și pentru planurile de redresare și reziliență revizuite, actualizate sau modificate în conformitate cu articolele 14, 18 și 21 din Regulamentul (UE) 2021/241.

- (6) Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului⁵ (denumit în continuare „Regulamentul REPowerEU”), care a fost adoptat la data de 27 februarie 2023, vizează eliminarea treptată într-un termen scurt a dependenței Uniunii de importurile de combustibili fosili din Rusia. Acest lucru va contribui la securitatea energetică și la diversificarea aprovizionării cu energie a Uniunii, sporind, în același timp, utilizarea surselor regenerabile de energie, capacitățile de stocare a energiei și eficiența energetică.
- Regulamentul REPowerEU permite statelor membre să adauge un nou capitol, privind REPowerEU, în planurile lor naționale de redresare și reziliență pentru a finanța reforme și investiții esențiale care vor contribui la atingerea obiectivelor REPowerEU. Reformele și investițiile respective vor contribui, de asemenea, la creșterea competitivității industriei cu zero emisii nete a Uniunii, astfel cum se subliniază în Planul industrial al Pactului verde, precum și la abordarea recomandărilor specifice fiecărei țări legate de energie care le-au fost adresate statelor membre în 2022 și, după caz, în 2023. Regulamentul REPowerEU introduce o nouă categorie de sprijin financiar nerambursabil, pus la dispoziția statelor membre pentru a finanța, în cadrul planurilor lor de redresare și reziliență, noi reforme și investiții legate de energie.

⁵ Regulamentul (UE) 2023/435 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2023 de modificare a Regulamentului (UE) 2021/241 în ceea ce privește capitolele privind REPowerEU din planurile de redresare și reziliență și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1303/2013, (UE) 2021/1060 și (UE) 2021/1755 și a Directivei 2003/87/CE (JO L 63, 28.2.2023, p. 1).

- (7) La data de 8 martie 2023, Comisia a adoptat o comunicare care oferă orientări de politică bugetară pentru 2024 (denumită în continuare „comunicarea din 8 martie 2023”). Scopul său este de a sprijini pregătirea programelor de stabilitate și de convergență ale statelor membre, consolidând astfel coordonarea politicilor. Comisia a reamintit că la sfârșitul anului 2023 va fi dezactivată clauza derogatorie generală din Pactul de stabilitate și de creștere. Aceasta a solicitat ca politicile fiscal-bugetare din perioada 2023-2024 să asigure sustenabilitatea datoriei pe termen mediu și să sporească creșterea economică potențială într-o manieră durabilă și a invitat statele membre să prezinte în programele lor de stabilitate și de convergență pentru 2023 modul în care planurile lor fiscal-bugetare vor asigura respectarea valorii de referință a deficitului din tratat de 3 % din produsul intern brut (PIB) și vor asigura o reducere plauzibilă și continuă a datoriei sau menținerea datoriei la niveluri prudente pe termen mediu. Comisia a invitat, de asemenea, statele membre să elimine treptat măsurile fiscal-bugetare naționale introduse pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile de șocul prețurilor la energie, începând cu măsurile care au un caracter mai puțin specific. Comisia a precizat că, în cazul în care ar fi necesară prelungirea măsurilor de sprijin ca urmare a unor noi presiuni cauzate de prețurile la energie, statele membre ar trebui să orienteze mai bine astfel de măsuri către gospodăriile și întreprinderile vulnerabile. Comisia a afirmat că recomandările în domeniul fiscal-bugetar ar urma să fie cuantificate și diferențiate. În plus, astfel cum se propune în comunicarea sa din 9 noiembrie 2022 referitoare la orientările privind o reformă a cadrului de guvernare economică al UE, recomandările în domeniul fiscal-bugetar ar urma să fie formulate pe baza cheltuielilor primare nete. Comisia a recomandat ca toate statele membre să continue să protejeze investițiile finanțate la nivel național și să asigure utilizarea eficace a mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii, având în vedere în special obiectivele în materie de tranziție verde și tranziție digitală, precum și pe cele în materie de reziliență. Comisia a precizat că va propune Consiliului lansarea, în primăvara anului 2024, a unor proceduri aplicabile deficitelor excesive bazate pe deficit, ținând cont de datele privind execuția bugetară pentru 2023, în concordanță cu dispozițiile legale existente.

- (8) La data de 26 aprilie 2023, Comisia a prezentat propuneri legislative ce vizează realizarea unei reforme cuprinzătoare a normelor de guvernanță economică ale Uniunii. Obiectivul principal al acestor propuneri este de a consolida sustenabilitatea datoriei publice și de a promova o creștere durabilă și incluzivă în toate statele membre, prin intermediul reformelor și al investițiilor. În propunerile sale, Comisia urmărește să îmbunătățească asumarea responsabilității la nivel național, să simplifice cadrul și să se concentreze într-o mai mare măsură pe obiectivele pe termen mediu, împreună cu o aplicare eficace și mai coerentă a normelor. Potrivit concluziilor Consiliului din 14 martie 2023 referitoare la orientările privind o reformă a cadrului de guvernanță economică al UE, obiectivul este de a finaliza activitatea legislativă în 2023.
- (9) La 30 aprilie 2021, Letonia a transmis Comisiei planul său național de redresare și reziliență, în conformitate cu articolul 18 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2021/241. În temeiul articolului 19 din Regulamentul (UE) 2021/241, Comisia a evaluat relevanța, eficacitatea, eficiența și coerența planului de redresare și reziliență, în conformitate cu orientările privind evaluarea prevăzute în anexa V la regulamentul menționat. La data de 13 iulie 2021, Consiliul a adoptat Decizia de punere în aplicare de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al Letoniei⁶. Eliberarea tranșelor este condiționată de adoptarea, în conformitate cu articolul 24 alineatul (5) din Regulamentul (UE) 2021/241, a unei decizii a Comisiei care să confirme faptul că Letonia a atins în mod satisfăcător jaloanele și țintele relevante stabilite în decizia de punere în aplicare a Consiliului. Atingerea în mod satisfăcător a acestor jaloane și ținte implică faptul că nu s-au înregistrat regrese privind jaloanele și țintele anterioare care fuseseră deja atinse.

⁶ ST 10157/2021 INIT; ST 10157/2021 ADD 1; ST 10157/2021 ADD 1 COR 1.

- (10) La data de 25 aprilie 2023, Letonia și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2023 și, la data de 17 aprilie 2023, Programul de stabilitate pentru 2023, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp. În conformitate cu articolul 27 din Regulamentul (UE) 2021/241, Programul național de reformă pentru 2023 reflectă, de asemenea, raportarea bianuală efectuată de Letonia cu privire la progresele înregistrate în implementarea planului său de redresare și reziliență.
- (11) La data de 24 mai 2023, Comisia a publicat raportul de țară din 2023 pentru Letonia. În acest raport, Comisia a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor relevante specifice acestei țări care au fost adoptate de Consiliu în perioada 2019-2022 și a făcut bilanțul implementării de către Letonia a planului său de redresare și reziliență. Pe baza analizei respective, în raportul de țară au fost identificate deficiențe în ceea ce privește provocările care nu sunt abordate sau sunt abordate doar parțial în planul de redresare și reziliență, precum și provocări noi și emergente. De asemenea, raportul de țară a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și îndeplinirea obiectivelor principale ale Uniunii în materie de ocupare a forței de muncă, de competențe și de reducere a sărăciei, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale Organizației Națiunilor Unite.

(12) În temeiul articolului 5 din Regulamentul (UE) nr. 1176/2011, Comisia a efectuat un bilanț aprofundat pentru Letonia și a publicat rezultatele acestuia la data de 24 mai 2023. Comisia a concluzionat că Letonia nu se confruntă cu dezechilibre macroeconomice. În special, vulnerabilitățile legate de împrumuturile externe și de locuințe rămân moderate, în timp ce cele legate de competitivitate sunt pertinente, dar se preconizează că vor rămâne, în general, limitate în viitorul apropiat. Recentă creștere a deficitului de cont curent a fost semnificativă, dar se preconizează că deficitul va scădea substanțial în 2023 și, ulterior, în 2024. Se estimează că poziția investițională internațională netă a Letoniei, care s-a îmbunătățit semnificativ în ultimul deceniu, va rămâne, în linii mari, stabilă. Cu toate acestea, inflația și presiunile salariale, în cazul în care persistă, riscă să afecteze competitivitatea Letoniei, în special deoarece inflația de bază depășește cu mult media zonei euro. Deși recent s-a înregistrat o creștere importantă a prețurilor locuințelor, supraevaluarea prețurilor locuințelor nu pare să fie substanțială. În plus, creșterea prețurilor locuințelor a încetinit la sfârșitul anului 2022, creditele ipotecare au fost la un nivel redus, iar gradul de îndatorare a gospodăriilor este limitat și în scădere în ceea ce privește veniturile gospodăriilor. Letonia se confruntă cu provocări economice structurale majore legate de oferta în scădere a forței de muncă, ceea ce a contribuit la creșterea rapidă a costului unitar al muncii și riscă să afecteze competitivitatea pe termen mediu. Cadrul de politică este, în general, favorabil, deși unele eforturi suplimentare ar putea contribui la abordarea riscurilor generate de vulnerabilitățile identificate. În acest sens, ar fi importante politicile de protejare a competitivității, inclusiv măsurile de creștere a calității și a cantității ofertei de forță de muncă. Scurtarea procesului de autorizare a construcțiilor ar contribui la sprijinirea ofertei de locuințe și ar îmbunătăți situația de pe piața locuințelor.

- (13) În conformitate cu datele validate de Eurostat, deficitul public al Letoniei a scăzut de la 7,1 % din PIB în 2021 la 4,4 % în 2022, în timp ce datoria publică a scăzut de la 43,7 % din PIB la sfârșitul anului 2021 la 40,8 % la sfârșitul anului 2022. La data de 24 mai 2023, Comisia a emis un raport în temeiul articolului 126 alineatul (3) din tratat. Raportul respectiv a analizat situația bugetară a Letoniei, întrucât deficitul său public din 2022 a depășit valoarea de referință de 3 % din PIB prevăzută în tratat. Potrivit concluziilor raportului, criteriul privind deficitul nu a fost îndeplinit. În conformitate cu comunicarea sa din 8 martie 2023, Comisia nu a propus deschiderea unor noi proceduri aplicabile deficitelor excesive în primăvara anului 2023. Comisia a declarat ulterior că va propune Consiliului lansarea, în primăvara anului 2024, a unor proceduri aplicabile deficitelor excesive bazate pe deficit, ținând cont de datele privind execuția bugetară pentru 2023. Letonia ar trebui să țină seama de acest lucru la execuția bugetului său pentru 2023 și la pregătirea proiectului său de plan bugetar pentru 2024.
- (14) Soldul bugetului public a fost afectat de măsurile de politică fiscal-bugetară adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. În 2022, astfel de măsuri de politică fiscal-bugetară de creștere a cheltuielilor au inclus: compensarea costurilor pentru încălzire (pe baza sursei de energie utilizate) și reducerea facturilor la energie electrică pentru gospodării; prestațiile lunare pentru gospodăriile vulnerabile și familiile cu copii, precum și indexarea mai timpurie a pensiilor; granturile pentru întreprinderile mari consumatoare de energie și compensațiile acordate întreprinderilor pentru creșterea costurilor aferente energiei electrice. Comisia estimează costul bugetar net al măsurilor respective la 1,5 % din PIB în 2022. Soldul bugetului public a fost, de asemenea, afectat de costul bugetar al protecției temporare acordate persoanelor strămutate din Ucraina, estimat la 0,2 % din PIB în 2022. În același timp, costul estimat al măsurilor temporare de urgență legate de criza provocată de pandemia de COVID-19 a scăzut la 1,2 % din PIB în 2022, de la 5,0 % în 2021.

- (15) La 18 iunie 2021, Consiliul a recomandat ca, în 2022, Letonia⁷ să mențină o orientare fiscal-bugetară favorabilă, profitând inclusiv de impulsul oferit de mecanism, și să păstreze investițiile finanțate la nivel național. De asemenea, Consiliul a recomandat Letoniei să țină sub control creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național.
- (16) Potrivit estimărilor Comisiei, orientarea fiscal-bugetară⁸ în 2022 a fost neutră, situându-se la 0,0 % din PIB, ceea ce a fost adecvat în contextul unei inflații ridicate. Conform recomandării Consiliului, Letonia a continuat să sprijine redresarea prin investiții finanțate din mecanism. Cheltuielile finanțate prin granturi din cadrul mecanismului și prin alte fonduri ale Uniunii s-au ridicat la 1,1 % din PIB în 2022 (1,3 % din PIB în 2021). Din cauza constrângerilor în materie de capacitate și a creșterii prețurilor la construcții, unele investiții finanțate prin granturi în cadrul mecanismului și prin alte fonduri ale Uniunii în 2022 au fost amânate, ceea ce a dus la o ușoară scădere a cheltuielilor. Investițiile finanțate la nivel național au furnizat o contribuție restrictivă de 1,2 puncte procentuale la orientarea fiscal-bugetară⁹. Prin urmare, Letonia nu a menținut investițiile finanțate la nivel național, ceea ce nu este în concordanță cu recomandarea Consiliului. În același timp, creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără noile măsuri privind veniturile) a avut o contribuție restrictivă de 0,3 puncte procentuale la orientarea fiscal-bugetară. Prin urmare, Letonia a menținut sub control creșterea cheltuielilor curente finanțate la nivel național.

⁷ Recomandarea Consiliului din 18 iunie 2021 care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2021 (JO C 304, 29.7.2021, p. 63).

⁸ Orientarea fiscal-bugetară este măsurată ca variație a cheltuielilor primare (fără măsurile discreționare privind veniturile), din care sunt excluse măsurile temporare de urgență legate de criza provocată de pandemia de COVID-19, dar sunt incluse cheltuielile finanțate prin sprijin nerambursabil (granturi) din mecanism și prin alte fonduri ale Uniunii, în raport cu creșterea potențială pe termen mediu. Pentru mai multe detalii, a se vedea caseta 1 din tabelele cu statistici bugetare.

⁹ Această contribuție restrictivă este cauzată în special de reducerea cheltuielilor pentru proiectele de investiții cofinanțate din fonduri ale Uniunii, ceea ce a influențat, de asemenea, evoluțiile cofinanțării naționale (în special la nivelul administrației locale), precum și de transferul de echipamente militare către Ucraina, care este înregistrat ca formare brută de capital fix negativă compensată printr-un transfer de capital. În același timp, alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național au avut o contribuție expansionistă de 1,7 puncte procentuale din PIB. Creșterea celorlalte cheltuieli de capital se explică în mare parte prin doi factori: crearea de rezerve de gaze naturale pentru securitatea aprovizionării cu energie la nivel național și transferul de echipamente militare către Ucraina.

- (17) Scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare din Programul de stabilitate pentru 2023 este precaut în 2023 și în perioada următoare. Guvernul estimează că PIB-ul real va stagna în 2023 și va crește cu 2,0 % în 2024. Prin comparație, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o creștere mai mare a PIB-ului real, de 1,4 % în 2023 și de 2,8 % în 2024, care reflectă includerea de noi date publicate, care nu fuseseră incluse în Programul de stabilitate pentru 2023, și anume revizuirile datelor privind creșterea PIB-ului în 2022, precum și estimarea-semnal pentru primul trimestru al anului 2023, potrivit cărora creșterea PIB-ului ar urma să fie mai ridicată decât cea preconizată anterior. Cu toate acestea, în ambele previziuni, cifrele privind creșterea preconizată a PIB-ului, în termeni nominali, sunt similare, creșterea preconizată în Programul de stabilitate pentru 2023 fiind de 11,7 % în 2023 și, respectiv, 5,5 % în 2024, iar cea preconizată în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 pentru anii respectivi fiind de 10,5 % și, respectiv, 5,6 %.
- (18) În Programul său de stabilitate pentru 2023, guvernul preconizează că deficitul public va scădea la 4,0 % din PIB în 2023. Ajustarea deficitului în 2023 reflectă în principal evoluția cheltuielilor. Eliminarea treptată a majorității măsurilor de sprijin legate de pandemie ar urma să permită o reducere a deficitului, iar cheltuielile forfetare prevăzute în 2022 pentru crearea unei rezerve naționale de gaze nu sunt prevăzute pentru 2023. Aceste economii urmează să fie parțial compensate de unele măsuri privind cheltuielile incluse în pachetul bugetar pentru 2023, cum ar fi o creștere a salariilor pentru administrația publică și personalul medical, o sporire a cheltuielilor curente pentru serviciile de sănătate, știință, cercetare și învățământul superior, precum și un pachet substanțial de investiții publice în domeniile apărării și securității interne. În plus, se preconizează o creștere a cheltuielilor pentru pensii și indemnizații ca urmare a unor coeficienți de indexare mai ridicați. Potrivit Programului de stabilitate pentru 2023, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea de la 40,8 % la sfârșitul anului 2022 la 39,6 % la sfârșitul anului 2023. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează un deficit public de 3,8 % din PIB pentru 2023. Aceste estimări sunt în concordanță cu deficitul preconizat în Programul de stabilitate pentru 2023. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere ușor mai ridicată a datoriei publice în PIB, de 39,8 % la sfârșitul anului 2023.

(19) Se preconizează că în 2023 soldul bugetului public va continua să fie afectat de măsurile adoptate pentru a atenua impactul economic și social al creșterii prețurilor la energie. Acestea sunt în principal în măsuri adoptate în 2022 care continuă să se aplice. Costul bugetar net în 2023 al măsurilor de sprijin este estimat în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 la 1,0 % din PIB¹⁰. Majoritatea măsurilor adoptate în 2023 nu par să vizeze gospodăriile sau întreprinderile cele mai vulnerabile și nu mențin pe deplin semnalul de preț pentru reducerea cererii de energie și creșterea eficienței energetice. Prin urmare, suma aferentă măsurilor de sprijin specifice, care trebuie avută în vedere la evaluarea conformității cu Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022¹¹, este estimată în previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 ca fiind de 0,1 % din PIB în 2023 (comparativ cu 0,5 % din PIB în 2022). Se preconizează o creștere cu 0,1 puncte procentuale din PIB în comparație cu 2022 a costului bugetar al protecției temporare oferite pentru persoanele strămutate din Ucraina. În fine, se preconizează că în 2023 soldul bugetului public va beneficia de pe urma eliminării treptate a măsurilor temporare de urgență legate de criza provocată de pandemia de COVID-19, care au fost estimate la 1,2 % din PIB.

¹⁰ Această cifră reprezintă nivelul costurilor bugetare anuale ale măsurilor respective și include veniturile și cheltuielile curente, precum și, după caz, măsurile privind cheltuielile de capital.

¹¹ Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022 privind Programul național de reformă al Letoniei și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2022 (JO C 334, 1.9.2022, p. 112).

- (20) În recomandarea sa din 12 iulie 2022, Consiliul a recomandat ca Letonia să întreprindă acțiuni pentru a asigura, în 2023, o concordanță între creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național și o orientare în ansamblu neutră a politicilor¹², ținând seama de sprijinul continuu, temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterilor abrupte ale prețurilor la energie, precum și persoanelor care fug din Ucraina. Letonia ar trebui să fie pregătită să ajusteze cheltuielile curente în funcție de evoluția situației. De asemenea, i s-a recomandat Letoniei să extindă investițiile publice pentru tranziția verde și tranziția digitală, precum și pentru securitatea energetică, ținând seama de inițiativa REPowerEU, inclusiv prin utilizarea mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii.

¹² Pe baza previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea potențială a producției a Letoniei, care este utilizată pentru a măsura orientarea fiscal-bugetară, pe termen mediu (media pe 10 ani), este estimată la 11,5 % în termeni nominali.

(21) În previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 se estimează că orientarea fiscal-bugetară va fi expansionistă în 2023 (- 0,9 % din PIB), în contextul unei inflații ridicate. Aceasta urmează unei orientări fiscal-bugetare neutre în 2022 (0,0 % din PIB). Se preconizează că în 2023 creșterea cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) va avea o contribuție expansionistă de 0,5 % din PIB la orientarea fiscal-bugetară. Aceasta include reducerea cu 0,4 % din PIB a costului măsurilor de sprijin specifice pentru gospodăriile și întreprinderile cele mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie. Este luată în considerare, de asemenea, creșterea (cu 0,1 % din PIB) a costurilor legate de acordarea protecției temporare persoanelor strămutate din Ucraina. Prin urmare, contribuția expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național nu se datorează sprijinului temporar și specific acordat gospodăriilor și întreprinderilor celor mai vulnerabile în fața creșterii abrupte a prețurilor la energie și persoanelor care fug din Ucraina. Creșterea expansionistă a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național (fără măsurile discreționare privind veniturile) este determinată de măsurile privind cheltuielile incluse în pachetul bugetar pentru 2023, cum ar fi creșterea salariilor pentru administrație și personalul medical, cheltuielile curente suplimentare pentru finanțarea oncologiei, știința și cercetarea și alte cheltuieli curente discreționare pentru administrația națională, precum și cheltuielile mai mari pentru pensii și indemnizații. În concluzie, creșterea preconizată a cheltuielilor curente primare finanțate la nivel național nu este în concordanță cu Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022. Se estimează că cheltuielile finanțate prin granturi în cadrul mecanismului și prin alte fonduri ale Uniunii vor fi de 2,2 % din PIB în 2023, în timp ce investițiile finanțate la nivel național vor avea o contribuție expansionistă la orientarea fiscal-bugetară de 1,0 puncte procentuale¹³.

¹³ Alte cheltuieli de capital finanțate la nivel național ar urma să aibă o contribuție restrictivă de 1,7 puncte procentuale din PIB, ca urmare a faptului că previziunile Comisiei pentru 2023 nu includ crearea de rezerve de gaze naturale pentru asigurarea siguranței aprovizionării cu energie și asistența militară pentru Ucraina.

Prin urmare, Letonia intenționează să finanțeze investiții suplimentare din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii și se prevede că își va menține investițiile finanțate la nivel național. Letonia intenționează să finanțeze investițiile publice pentru tranziția verde și cea digitală, precum și pentru securitatea energetică, cum ar fi achiziționarea de vehicule electrice pentru transportul public, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor cu mai multe apartamente și a proprietăților comerciale, modernizarea rețelelor de transport și distribuție a energiei electrice, consolidarea capacității de răspuns a serviciilor de salvare, centralizarea platformelor și a sistemelor digitale de guvernare din sectorul public, dezvoltarea competențelor digitale și a digitalizării proceselor în întreprinderi, dezvoltarea infrastructurii de bandă largă, precum și promovarea digitalizării în sectorul educației. Aceste investiții publice sunt finanțate în mare parte din mecanism și din alte fonduri ale Uniunii.

- (22) În Programul de stabilitate pentru 2023 se estimează că deficitul public va scădea la 2,5 % din PIB în 2024. Scăderea deficitului public în 2024 reflectă în principal eliminarea treptată a măsurilor de sprijin care vizează să atenueze impactul prețurilor ridicate la energie, absența cheltuielilor curente legate de pandemia de COVID-19 și faptul că în 2023 se va pune capăt investițiilor menite să sprijine redresarea în urma pandemiei. În conformitate cu Programul de stabilitate pentru 2023, se preconizează că ponderea datoriei publice în PIB va crește ușor la 39,7 % la sfârșitul anului 2024. Pe baza măsurilor de politică cunoscute la data la care s-au făcut previziunile, previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează un deficit public pentru 2024 de 2,7 % din PIB. Aceste estimări sunt în concordanță cu deficitul preconizat în Programul de stabilitate pentru 2023. Previziunile Comisiei din primăvara anului 2023 estimează o pondere mai mare a datoriei publice în PIB, de 40,5 % la sfârșitul anului 2024, în principal din cauza scăderii PIB-ului nominal.

- (23) Programul de stabilitate pentru 2023 prevede eliminarea treptată a tuturor măsurilor de sprijin din domeniul energiei în 2024. Comisia presupune, de asemenea, că toate măsurile de sprijin din domeniul energiei vor fi eliminate treptat în 2024. Acest lucru se bazează pe ipoteza conform căreia nu se vor înregistra noi creșteri ale prețurilor la energie.
- (24) În Regulamentul (CE) nr. 1466/97 se solicită o îmbunătățire anuală a soldului bugetar structural cu 0,5 % din PIB, ca valoare de referință, în vederea atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu¹⁴. Ținând seama de considerentele legate de sustenabilitatea finanțelor publice și de necesitatea de a reduce deficitul sub valoarea de referință de 3 % din PIB prevăzută în tratat, ar fi oportună o îmbunătățire a soldului structural cu cel puțin 0,5 % din PIB în 2024, conform estimărilor Comisiei. Pentru a asigura o astfel de îmbunătățire și în conformitate cu metodologia Comisiei, creșterea în 2024 a cheltuielilor primare nete finanțate la nivel național¹⁵ nu ar trebui să depășească 3,0 %, astfel cum se reflectă în prezenta recomandare. Acest lucru va contribui, de asemenea, la reducerea inflației de bază, care este cu mult peste media zonei euro și care, dacă rămâne persistentă, ar putea duce la pierderi de competitivitate. În același timp, celelalte măsuri de sprijin în domeniul energiei (estimate în prezent de Comisie la 1,0 % din PIB în 2023) ar trebui eliminate treptat, dacă evoluțiile pieței energiei permit acest lucru și începând cu măsurile care au un caracter mai puțin specific, iar economiile aferente ar trebui utilizate pentru a reduce deficitul public. Potrivit estimărilor Comisiei, acest lucru ar duce la o rată a creșterii cheltuielilor primare nete mai mică decât rata maximă de creștere recomandată pentru 2024. În plus, potrivit previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, creșterea în 2023 a cheltuielilor curente primare nete finanțate la nivel național nu este în concordanță cu Recomandarea Consiliului din 12 iulie 2022. În cazul în care acest lucru este confirmat, ar fi oportună o creștere mai mică a cheltuielilor primare nete în 2024.

¹⁴ Articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 1466/97 prevede, de asemenea, o ajustare de peste 0,5 % din PIB pentru statele membre cu o datorie publică de peste 60 % din PIB sau cu riscuri mai pronunțate în ceea ce privește sustenabilitatea datoriei.

¹⁵ Cheltuielile primare nete sunt definite drept cheltuieli finanțate la nivel național, din care sunt excluse măsurile discreționare privind veniturile, cheltuielile cu dobânzile și cheltuielile ciclice cu șomajul.

- (25) Dacă se mențin politicile actuale, conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2023, cheltuielile primare nete finanțate la nivel național vor crește la 1,3 % în 2024, cifră mai mică decât rata de creștere recomandată.
- (26) În conformitate cu Programul de stabilitate pentru 2023, se estimează că rata investițiilor publice va crește de la 5,5 % din PIB în 2023 la 6,1 % din PIB în 2024. Investițiile mai mari reflectă creșterea investițiilor finanțate la nivel național și creșterea investițiilor finanțate de Uniune, inclusiv prin mecanism.
- (27) Programul de stabilitate pentru 2023 prezintă o traiectorie bugetară pe termen mediu până în 2026. Conform Programului de stabilitate pentru 2023, se estimează că deficitul public va scădea la 2,2 % din PIB în 2025 și la 0,7 % din PIB până în 2026. Prin urmare, se preconizează că deficitul public va scădea sub 3 % din PIB în 2024 și că va rămâne sub 3 % din PIB pe durata programului. Conform Programului de stabilitate pentru 2023, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea de la 39,7 % la sfârșitul anului 2024 la 38,9 % până la sfârșitul anului 2026.

(28) Veniturile fiscale ale Letoniei ca procent din PIB se situează cu mult sub media Uniunii. Acest lucru limitează furnizarea de servicii publice, în special în domeniile asistenței medicale și protecției sociale. Capitalul și proprietatea sunt relativ subimpozitate în comparație cu media Uniunii și oferă un potențial de creștere a veniturilor fiscale. În plus, Letonia colectează venituri relativ scăzute din impozitarea veniturilor salariale, în pofida ratelor de impozitare relativ ridicate. Acest lucru sugerează că sunt necesare eforturi continue pentru a îmbunătăți respectarea obligațiilor fiscale și pentru a combate economia subterană. Sărăcia și inegalitatea rămân la cote ridicate, în special din cauza cheltuielilor scăzute cu protecția socială. A fost îmbunătățit caracterul adecvat al plasei de siguranță socială, dar riscul de sărăcie sau de excluziune socială rămâne ridicat, în special pentru persoanele cele mai vulnerabile. Riscul de sărăcie sau de excluziune socială în rândul persoanelor în vârstă este cel mai ridicat din Uniune (45,9 % în Letonia față de 19,5 % în Uniune în 2021) și rămâne, de asemenea, foarte ridicat în rândul persoanelor cu handicap (41,2 % în Letonia față de 29,7 % în Uniune în 2021). Accesul la servicii sociale individuale bazate pe nevoi și calitatea acestor servicii rămân o provocare din cauza deficitului de lucrători sociali și a volumului mare de muncă cu care aceștia se confruntă, precum și din cauza disparităților dintre municipalități. Sistemul de îngrijire pe termen lung este fragmentat, iar progresele în ceea ce privește trecerea de la îngrijirea instituționalizată la îngrijirea la domiciliu și la servicii comunitare sunt limitate. Caracterul adecvat și disponibilitatea locuințelor sociale sunt limitate din cauza unei finanțări insuficiente pe termen lung. Ponderea în PIB a cheltuielilor publice cu asistența medicală este scăzută, în comparație cu media Uniunii, iar planurile bugetare pe termen mediu estimează că aceasta va scădea de la 5,6 % din PIB în 2022 la 3,6 % în 2026, conform Programului de stabilitate pentru 2023. De asemenea, această cifră este cu mult sub nivelul finanțării publice necesare pentru asistența medicală până în 2027, și anume 6 % din PIB, astfel cum se prevede în Orientările privind politicile în domeniul sănătății publice din Letonia pentru perioada 2021-2027. Deși reducerea respectivă este, în principal, rezultatul eliminării treptate a măsurilor temporare de sprijin acordat în contextul pandemiei de COVID-19, nici nu există planuri de finanțare durabilă a serviciilor de asistență medicală. În plus, Letonia se confruntă cu un deficit de forță de muncă în sectorul sănătății, în special în ceea ce privește asistenții medicali. În consecință, accesul în timp util și în condiții de egalitate la serviciile de asistență medicală este limitat.

- (29) În conformitate cu articolul 19 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2021/241 și cu criteriul 2.2 din anexa V la regulamentul respectiv, planul de redresare și reziliență include un set amplu de reforme și de investiții care se consolidează reciproc și care urmează să fie puse în aplicare până în 2026. Implementarea planului de redresare și reziliență al Letoniei este în plină desfășurare. Letonia a prezentat o cerere de plată, care se referă la 9 jaloane și presupune o plată în valoare totală de 201 milioane EUR. Ca urmare a unor circumstanțe obiective legate de creșterea prețurilor la energie și la materialele de construcții și a unor constrângeri legate de lanțul de aprovizionare, cauzate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, Letonia intenționează să prezinte modificări ale planului, precum și să adauge un capitol nou privind REPowerEU pentru a accelera decarbonizarea economiei și a reduce dependența de combustibilii fosili. Includerea rapidă a noului capitol privind REPowerEU în planul de redresare și reziliență va permite finanțarea unor reforme și investiții suplimentare care să sprijine obiectivele strategice ale Letoniei în domeniile energiei și tranziției verzi. Implicarea sistematică și eficace a autorităților locale și regionale, a partenerilor sociali și a altor părți interesate relevante rămâne importantă pentru implementarea cu succes a planului de redresare și reziliență, precum și a altor politici economice și de ocupare a forței de muncă ce nu se limitează la planul respectiv, în scopul de a asigura asumarea pe scară largă a agendei de politici în ansamblul ei.
- (30) Comisia a aprobat în 2022 toate documentele de programare ale politicii de coeziune prezentate de Letonia. Punerea în aplicare rapidă a programelor politicii de coeziune în complementaritate și în sinergie cu planul de redresare și reziliență, inclusiv cu capitolul privind REPowerEU, este esențială pentru realizarea tranziției verzi și a celei digitale, pentru sporirea rezilienței economice și sociale și pentru a obține o dezvoltare teritorială echilibrată în Letonia.
- (31) În afară de provocările economice și sociale abordate în planul de redresare și reziliență și în programele aferente politicii de coeziune, Letonia se confruntă cu provocări legate de accesul la finanțare, de energie și de tranziția verde.

(32) Fluxul de credite din sectorul privat s-a ridicat la 1 % din PIB în 2021, cifră care a fost cu mult sub rata de creștere a economiei. Rezultă astfel o reducere suplimentară a datoriei sectorului privat, care este printre cele mai scăzute din Uniune. Această creștere modestă a creditului reflectă, într-o anumită măsură, cererea scăzută, dar este, de asemenea, influențată de o serie de provocări în ceea ce privește oferta. Întreprinderile mici și mijlocii au întâmpinat dificultăți deosebite în obținerea de credite. Acest lucru este cauzat, în parte, de faptul că acestea prezintă un risc de credit mai mare, dar și de costul ridicat al creditului și de birocrație. În plus, lichiditatea scăzută a activelor disponibile ca garanții îngreunează în mare măsură obținerea de credite în afara regiunii Riga. Acest lucru reprezintă o barieră semnificativă atât pentru împrumuturile ipotecare, cât și pentru împrumuturile acordate întreprinderilor. Eforturile de politică s-au axat în principal pe sprijinirea creditării prin combinarea acesteia cu granturile publice. Totuși, acest lucru implică un cost semnificativ pentru bugetul de stat și, prin urmare, nu este o modalitate sustenabilă de stimulare a creditării. Pentru atenuarea constrângerilor legate de oferta de credite este nevoie de îmbunătățiri generale în ceea ce privește transparența și încrederea în mediul de afaceri, inclusiv de reducerea dimensiunii economiei subterane. În plus, îmbunătățirea procesului de insolvență pentru a atinge o rată ridicată de restructurare a întreprinderilor și, în cele din urmă, rate mai mari de recuperare a împrumuturilor ar reduce riscurile percepute pentru bănci și ar încuraja acordarea de împrumuturi. Schemele de creditare și de garantare specifice ar putea contribui la reducerea riscurilor de lichiditate cu care se confruntă băncile atunci când acceptă garanții pe piețe relativ nelichide. Schemele publice de creditare pentru domenii de investiții importante din punct de vedere strategic, cum ar fi tranziția verde și dezvoltarea regională, ar putea spori concurența efectivă pe piața bancară sau ar putea acoperi lacunele de pe piață în cazurile în care finanțarea bancară este fie prea costisitoare, fie indisponibilă. În plus, schemele publice de garantare și de creditare oferă o modalitate mult mai eficientă din punctul de vedere al costurilor de a sprijini împrumuturile private decât schemele de granturi. Pe lângă barierele din calea finanțării bancare, piața letonă a surselor alternative de finanțare este subdezvoltată și are potențialul de a îmbunătăți accesul întreprinderilor la finanțare.

(33) Letonia și-a asigurat independența față de gazele rusești în urma deciziei parlamentului din iulie 2022 de a înceta achiziționarea de gaze naturale rusești începând cu 1 ianuarie 2023. Furnizorii interni de gaze au putut găsi surse alternative de gaze naturale datorită importurilor de gaz natural lichefiat de la terminalul GNL din Klaipeda, Lituania și de la noul terminal GNL din Inkoo, Finlanda. Situația actuală a demonstrat necesitatea de a accelera introducerea lentă a instalațiilor de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie. Letonia are una dintre cele mai mari ponderi de energie din surse regenerabile din Uniune, cu toate că această pondere a stagnat în perioada 2020-2021. Letonia ar beneficia de pe urma accelerării eforturilor sale de utilizare a energiei eoliene și solare, aceasta fiind soluția cea mai viabilă și totodată o soluție pe termen lung pentru creșterea ponderii energiei din surse regenerabile. Planul de redresare și reziliență al Letoniei include măsuri care vizează eliminarea barierelor în materie de reglementare din calea utilizării energiei eoliene *onshore*. Cu toate acestea, ar putea fi depuse eforturi suplimentare de accelerare a utilizării energiei din surse regenerabile pentru producția de energie electrică, încălzire și răcire. Acest lucru ar implica modernizarea rețelei de energie electrică, promovarea producției descentralizate de energie electrică din surse regenerabile, flexibilitatea sistemului energetic (răspunsul părții de consum și stocarea), îmbunătățirea în continuare a procedurilor de acordare a autorizațiilor și stabilirea unui cadru juridic și a unor stimulente pentru promovarea comunităților de energie. Prin finalizarea sincronizării rețelei de energie electrică a Letoniei cu cea a Uniunii ar crește capacitatea de transport, astfel încât ar putea fi integrată în rețea o proporție mai mare de energie *offshore* și *onshore* din surse regenerabile. Rețeaua de energie electrică letonă, ca și cea a altor state membre baltice, rămâne expusă deoarece este sincronizată cu rețeaua electrică BRELL (Belarus, Rusia, Estonia, Lituania și Letonia). Sincronizarea regională a rețelei de energie electrică cu restul rețelei Uniunii înregistrează progrese, dar nu a fost încă finalizată. În acest scop, este necesară cooperarea cu Estonia și Lituania. Consumul de gaze naturale al Letoniei a scăzut cu 30 % în perioada august 2022-martie 2023, comparativ cu consumul mediu de gaze din aceeași perioadă din cei cinci ani anteriori, depășind astfel ținta de reducere cu 15 % a consumului. Letonia ar putea depune în continuare eforturi pentru a reduce temporar cererea de gaze până la 31 martie 2024, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2022/1369 al Consiliului¹⁶.

¹⁶ Regulamentul (UE) 2022/1369 al Consiliului din 5 august 2022 privind măsuri coordonate de reducere a cererii de gaze (JO L 206, 8.8.2022, p. 1).

- (34) Letonia ar trebui să își accelereze eforturile de intensificare a măsurilor de eficiență energetică pentru decarbonizarea parcului său imobiliar, precum și a transporturilor și a industriei și să pună în aplicare noi măsuri de finanțare și de sprijin pentru a atinge obiectivele de renovare din cadrul strategiei sale de renovare pe termen lung.
- (35) Deficitul de forță de muncă și de personal calificat în sectoarele și în meseriile esențiale pentru tranziția verde, inclusiv în sectorul de producție, dar și pentru implementarea și întreținerea tehnologiilor cu zero emisii nete creează blocaje în procesul de tranziție către o economie neutră din punct de vedere climatic. Crearea unor sisteme de educație și formare de înaltă calitate, care să răspundă nevoilor în schimbare ale pieței forței de muncă, și adoptarea unor măsuri țintite de perfecționare și reconversie profesională sunt esențiale pentru a reduce deficitul de personal calificat și a promova incluziunea și realocarea forței de muncă. Pentru a debloca oferta neexploată de forță de muncă, măsurile respective trebuie să fie accesibile, în special pentru persoanele fizice și în sectoarele și regiunile cele mai afectate de tranziția verde. În 2022, a fost raportat un deficit de forță de muncă pentru 25 din cele 436 de meserii în care sunt necesare competențe sau cunoștințe specifice pentru tranziția verde, inclusiv pentru meseriile de electricieni și ingineri mecanici. Deficitul de forță de muncă a fost raportat ca factor care limitează producția în industrie și în construcții.
- (36) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2023 prin prisma evaluării efectuate de Comisie, iar avizul¹⁷ său se reflectă în recomandarea 1.

¹⁷ În temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97.

(37) Având în vedere legăturile strânse dintre economiile statelor membre din zona euro și contribuția lor colectivă la funcționarea uniunii economice și monetare, Consiliul a recomandat statelor membre din zona euro să ia măsuri, inclusiv prin intermediul planurilor lor de redresare și reziliență, pentru: (i) a menține sustenabilitatea datoriei și a se abține de la a susține în mod generalizat cererea agregată în 2023, pentru a direcționa mai bine măsurile fiscal-bugetare luate în scopul atenuării impactului prețurilor ridicate la energie și pentru a reflecta asupra unor modalități adecvate de eliminare a sprijinului pe măsură ce scad presiunile asupra prețurilor la energie; (ii) a susține un nivel ridicat de investiții publice și a promova investițiile private în vederea sprijinirii tranziției verzi și a celei digitale; (iii) a sprijini evoluțiile salariale care atenuază pierderea puterii de cumpărare, limitând în același timp efectele secundare asupra inflației, pentru a îmbunătăți în continuare politicile active în domeniul pieței forței de muncă și pentru a aborda deficitul de competențe; (iv) a îmbunătăți mediul de afaceri și a se asigura că sprijinul energetic acordat întreprinderilor este rentabil, temporar, orientat către întreprinderi viabile și menține stimulentele pentru tranziția verde și (v) a menține stabilitatea macrofinanciară și a monitoriza riscurile, continuând, în același timp, lucrările privind finalizarea uniunii bancare. Pentru Letonia, recomandările 1, 2, 3 și 4 contribuie la punerea în aplicare a primei, a celei de a doua, a celei de a treia și a celei de a patra recomandări formulate în Recomandarea pentru 2023 privind zona euro,

RECOMANDĂ ca, în 2023 și în 2024, Letonia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să elimine treptat măsurile existente de sprijin de urgență în domeniul energiei și să utilizeze economiile astfel realizate pentru a reduce deficitul public, cât mai curând posibil în 2023 și 2024. În cazul în care noi creșteri ale prețurilor la energie ar impune noi măsuri de sprijin sau continuarea celor existente, să se asigure că astfel de măsuri de sprijin sunt direcționate pentru a proteja gospodăriile și întreprinderile vulnerabile, sunt fezabile din punct de vedere bugetar și încurajează în continuare realizarea de economii de energie.

Să asigure o politică fiscal-bugetară prudentă, în special prin limitarea în 2024 la maximum 3,0 %¹⁸ a creșterii nominale a cheltuielilor primare nete finanțate la nivel național.

Să mențină investițiile publice finanțate la nivel național și să asigure absorbția eficace a granturilor în cadrul mecanismului și a altor fonduri ale Uniunii, în special pentru a promova tranziția verde și cea digitală.

În perioada de după 2024, să continue să urmărească o strategie bugetară pe termen mediu de consolidare treptată și durabilă a finanțelor publice, combinată cu investiții și reforme care să conducă la o creștere durabilă mai accentuată, pentru a obține o poziție bugetară prudentă pe termen mediu.

Să extindă impozitarea, inclusiv a proprietăților și a capitalului, și să consolideze nivelul de adecvare al asistenței medicale și al protecției sociale.

2. Să continue implementarea constantă a planului său de redresare și reziliență și să finalizeze rapid capitolul privind REPowerEU, în vederea începerii rapide a punerii sale în aplicare. Să pună în aplicare rapid programele politicii de coeziune, în strânsă complementaritate și sinergie cu planul de redresare și reziliență.

¹⁸ Se estimează că aceasta corespunde unei îmbunătățiri anuale a soldului bugetar structural cu cel puțin 0,5 % din PIB pentru 2024, astfel cum se descrie în considerentul 24.

3. Să îmbunătățească accesul la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii prin scheme publice de creditare și de garantare menite să faciliteze investițiile de importanță strategică, în special în domeniile tranziției verzi și dezvoltării regionale.
4. Să reducă dependența generală de combustibilii fosili prin accelerarea utilizării energiei din surse regenerabile, în special a energiei eoliene *onshore* și *offshore* și a energiei solare și prin consolidarea măsurilor de eficiență energetică, de exemplu prin adoptarea unor noi măsuri de finanțare și de sprijin pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei de renovare pe termen lung. Să asigure o capacitate suficientă de interconexiune pentru a spori securitatea aprovizionării și a continua sincronizarea cu rețeaua de energie electrică a Uniunii. Să accelereze eforturile în materie de politici ce vizează furnizarea și dobândirea aptitudinilor și a competențelor necesare pentru tranziția verde.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu
Președintele
